

30/8/2022

ג' אלול תשפ"ב

לכבוד :

מר רן כהן

מנהל תחום בכיר בטיחות, מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית

זרוע העבודה, משרד הכלכלה והתעשייה

באמצעות דוא"ל

- מבלי לפגוע בזכויות -

שלום רב,

הנדון : פיילוט הכשרת עובדים פלסטינים בטיחות בעבודה

הרינו לפנות אליך בהמשך לפרסום מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית (להלן: "מינהל הבטיחות") מיום 24/2/2022 בדבר התחלת פיילוט הכשרת עובדים פלסטינים בהתאם להחלטת ממשלה 189, ובהתאם למידע שהתקבל במשרדנו בתקופה שחלפה בדבר ההכשרות שמתבצעות בפועל. כפי שמסרת בהתכתבותנו ביום 14/7/2022, מתקיימת בימים אלו עבודת מטה ומסקנות הפיילוט עתידות להנחות בגיבוש נוהל מחייב שיתפרסם.

בקשתנו היא להעיר מספר הערות הנוגעות להכשרות העובדים במסגרת הפיילוט, וכן לבקש שטרם פרסום נוהל מחייב בנושא, הטיוטה תתפרסם להערות הציבור כך שיתאפשר הליך מתן תגובות והערות לנוהל המתגבש, כמו גם לגבי אופן יישום ההסדר העתידי, הכל כמפורט להלן.

1. תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים), תשנ"ט-1999 ותקנות הבטיחות בעבודה (עבודה בגובה), תשס"ז-2007 קובעות שיש להדריך ולהכשיר עובדים בדבר הסיכונים במקום עבודתם, מתוך מטרה למנוע תאונות עבודה או מחלות מקצוע.

2. בהחלטת ממשלה מספר 2174 מיום 18/12/2016 הוחלט על הקמת מערך "בחינה, מיון, הדרכה והשמה לעובדים פלסטינים שיהיו מעוניינים לעבוד כדין בישראל בענף הבנייה, תוך שמירה על רמה מקצועית של העובדים."

3. במסמך "צעדים להגברת הבטיחות בעבודה בענף הבנייה" מנובמבר 2018, משרדי הממשלה השונים התחייבו בפני הסתדרות העובדים הכללית החדשה (להלן: "הסכם 2018") בין היתר להטמעת השתלמות בטיחות בסיסית לכל עובד באתר בנייה, וזאת לאור ריבוי תאונות העבודה החמורות והקטלניות באתרי הבנייה.

4. החלטה 189 מיום 1/8/2021 תיקנה את ההחלטה כאמור, וקבעה שמינהל הבטיחות יבחן "קידום מנגנון הכשרות לעובדים בתחום הבטיחות, שאורכן לא יעלה על יומיים. אופן ביצוע ההכשרות יבחן בתיאום עם משרד הבינוי והשיכון, רשות האוכלוסין וההגירה והמינהל האזרחי."

5. עקב זאת, ביום 24/2/2022 התפרסמה על ידי מינהל הבטיחות הודעה על פיילוט הכשרות כאמור ליישום החלטה 189, תוך הבהרה שהמטרה של הכשרות אלו אינה רק לשמור על "רמה מקצועית" של העובדים אלא גם להכשיר אותם בבטיחות בעבודה, וזאת על מנת להבטיח את שלומם של העובדים בענף הבנייה.
6. לצורך יישום הפיילוט, מינהל הבטיחות התקשר עם הקרן לעידוד ופיתוח ענף הבנייה בישראל (להלן: "הקרן"), אשר עובדת כבר היום עם מוסדות מוכרים לביצוע הכשרות אחרות כדוגמת הכשרות לעוזרי בטיחות, מנהלי עבודה, אתתים וכיוצ"ב.
7. על פי הודעתכם מיום 24/2/2022, כלל העובדים הצפויים לעבור את ההכשרה עומד על כ-80 אלף, ומתוכם הפיילוט נועד להקיף כ-3,650 עובדים. בין מטרות ההכשרה ציינתם במסמך:
- בחינת היענות וקצב הכשרה של המפוקחים (קבלנים ועובדים כאחד);
 - בחינת אופן עיגון התניית היתר עובד/מעביר במעבר הכשרת הבטיחות;
 - בחינת איכות ההכשרה, תיקופה ובחינת קיומו בפועל של סטנדרט הכשרה אחיד במכללות;
 - בחינת חסמים אפשריים להכשרה;
 - בחינת שביעות רצון המשתתפים והמעסיקים.
8. למרות שעל פי החלטה 189 על ההכשרות להיות בנושא בטיחות בעבודה, למרות שבהודעתכם מיום 24/2/2022 מסרתם שאכן מטרת ההכשרות היא לדאוג לשלומם של העובדים, ולמרות שידוע לנו שבפועל ההכשרות אכן ניתנו בנושא בטיחות בעבודה – לא מצאנו בין מטרות הפיילוט כל התייחסות להפחתה בפועל של תאונות עבודה, מחלות מקצוע, פגיעה בעובדים או אירועי "כמעט נפגע" במקומות העבודה בהן מתבצעות ההכשרות.
9. לאור זאת, ובעקבות מידע שהגיע אלינו, עולות שאלות הנוגעות לאופן יישום הפיילוט, מטרותיו, ויעדיו. על כן, נודה לקבלת הבהרות בנושאים כדלקמן:

(א) פרסום נוהל חדש למתן היתרי עבודה, אשר קושר את ההיתרים להכשרות לעובדים, עתיד להוות שינוי משמעותי שצפוי להשפיע על אלפי מעסיקים ועשרות אלפי עובדים. על כן, מן הראוי לקיים הליך שיתוף ציבור במסקנות הפיילוט, בלקחים שנלמדו ממנו, ואף בטיטות הנוהל המתגבש, ולאפשר לציבור להביע את דעתו (או את דאגתו) בעניין. **משכך, אנו מבקשים לפרסם את מסקנות הפיילוט ואת טיטות הנוהל המתגבש להערות הציבור.**

(ב) הפיילוט אמור לקדם בין היתר את בטיחותם של העובדים וליישם החלטות ממשלה והתחייבויות שנוגעות לבטיחות העובדים, אך בין מטרותיו אין מטרה שנוגעת לבטיחות בפועל של אותם עובדים שעוברים את ההכשרה. על כן, **נבקש שבמסגרת עבודת המטה והפקת המסקנות שנעשים עכשיו בעקבות הפיילוט, מינהל הבטיחות יבחן את שיפור אקלים הבטיחות בפועל אצל מעסיקים שביצעו הכשרה לעובדיהם (למרות שזו לא אחת המטרות המוצהרות במסמך מיום 24/2/2022).**

(ג) ממידע שהתקבל במשרדינו, תכני ההכשרה אינם מתייחסים למחלות מקצוע או לגורמי הסיכון השונים אשר זוהו וסווגו על ידי המוסד לבטיחות וגיהות, וקיימים בהדרכות המועברות על ידו. כך למשל גורמי סיכון כימיים (סיליקה, מלט, צבע וכו'), גורמים פיזיקליים (רעש, ויברציות, עומס חום), גורמים ארגונומיים או אף גורמים פסיכו-סוציאליים כמו שעות עבודה ממושכות, סביבת עבודה עוינת או גורמי דחק ושחיקה אחרים. אלו תורמים לא רק לתאונות עבודה, אלא

אף פוגעים בבריאותם התעסוקתית של העובדים וגורמים לנזקים ארוכי טווח. **משכך, אנו מבקשים לשלב תכני גהות בהכשרות לעובדים באתרי הבנייה.**

(ד) נכון להיום ההכשרות מתקיימות הן לעובדים ותיקים והן לעובדים חדשים בענף. מכיוון שעל פי החלטת הממשלה בעתיד, ההכשרות הללו יהיו תנאי בסיס למתן היתר עבודה בענף הבינוי, יש לוודא שיתקיימו הכשרות גם לעובדים המחזיקים בהיתר (כפי שמתקיימות כעת במהלך הפיילוט), אם כי לא כתנאי להמשך ההיתר.

(ה) מבירור מול נציגי הקרן עולה שהתקיימו כבר כ-4,000 הכשרות, כמה מאות הכשרות מעל ההיקף המוערך במסגרת הפיילוט, ולמרות שמימון ההכשרות היה צריך להתחלק בשיטת matching בין הקרן וגורמים נוספים כמו 'קרן מנוף', מימון כאמור לא התקבל. לדברי הקרן, חלקה במימון הפיילוט לשנת 2022 צפוי לאזול בקרוב. **מאין אמור להגיע המימון להמשך הפיילוט (אם יתמשך) או למודל ההכשרות שיגובש על בסיס הפיילוט?**

(ו) על פי הודעתכם מיום 24/2/2022, פרטי המועסקים אשר עוברים את ההכשרה אמורים להיאסף ולהיות מועברים למינהל האזרחי בממשק עבודה ייעודי שקודם לשם כך, ונכון להיום המאגר של המינהל האזרחי אינו נגיש למעסיקים. במהלך הפיילוט לכל מעסיק הייתה שיטה משלו לוודא שעובד ביצע את ההכשרה (אפליקציות, קשר ישיר עם המכללה, כרטיס). עם זאת, ממידע שהגיע אלינו מעובדים, ישנם מקרים של קניית אישורים ממתווכים על ביצוע הכשרות.

החשש הוא, שכמו שקרה עם היתרי העבודה, ייווצר שוק של מתווכים שמשיגים לעובדים אישור על ביצוע ההכשרות תמורת כסף. הנגשת המאגר למעסיקים תייצר ציפייה מהמעסיק לבדוק, במאמץ מאוד מועט, האם תעודת ההכשרה של העובד אמיתית. כך, במקרה של תאונה, מעסיק לא יוכל לטפול את האשמה על העובד שקנה את התעודה, אלא האשמה תהיה עליו, אם לא בדק את המאגר. על כן, יש להנגיש את המאגר של המינהל האזרחי עם פרטי עובדים שעברו את ההכשרה גם למעסיקים בעלי היתר.

10. כאמור לעיל, נודה על קבלת התייחסותכם בהקדם האפשרי. המידע האמור יסייע להשיב לשאלות המגיעות לפתחנו בנושא זה, להיערך לשינוי, ולהעביר הערות לנוהל המתגבש.

בברכה,

דיאנה בארון

דיאנה בארון, עו"ד

מנהלת מדיניות ציבורית ובריאות תעסוקתית

עמותת קו לעובד

העתק:

תאיר איפרגן ממונה זרוע עבודה, משרד הכלכלה והתעשייה
מר חזי שוורצמן, ראש מנהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית ומפקח עבודה ראשי
עו"ד דליה שירי יריחובר – לשכה משפטית, זרוע העבודה
ניצן ממרוד מנהל האגף להכשרה מקצועית, זרוע העבודה משרד הכלכלה
ראול סרוגו נשיא התאחדות בוני הארץ
עו"ד ענבל משאש ראש מינהל עובדים זרים, רשות אוכלוסין והגירה
עו"ד אפרת לב ארי, הלשכה המשפטית, רשות אוכלוסין והגירה
נתנאל לפידות, מנהל אגף בכיר נכסים וחברות, משרד הבינוי והשיכון
סא"ל מורן חדד רע"ן כלכלה, מינהל אזרחי, משרד הביטחון
סא"ל עידית זרגריאן רע"ן תיאום אזרחי, מינהל אזרחי, משרד הביטחון
איציק מויאל יו"ר איגוד עובדי הבניין והעץ, ההסתדרות החדשה
ענת טוויטו, מנהלת אגף שירות למעסיקים (מת"ש), רשות אוכלוסין והגירה
לשכת מנכ"ל הקרן לעידוד ופיתוח ענף הבניה בישראל